

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2014 m. spalio 24 d. *

Muziejus darbu sūkury

Taip jau sutapo, kad prieš pat Dzūkijos partizanų dainų festivalį „Laisvės kelias“, pačiame pasiruošimo įkarstyje teko organizuoti tris iš anksčio neplanuotas ekskursijas „Partizanų takais“. Jose panoro dalyvauti jaunieji šauliai

kininkų buvusių tremtinių chorą, atlikęs dainą „Kritusiems Lietuvos partizanams“. Be choro, vyresniajai kartai atstovavo vilnietai, partizaninių dainų atlikėjas Vytautas Mačionis ir ansamblis „Suktinis“. Visi liku-

Partizanų dainų festivalio akimirkos

iš Šalčininkų rajono, Vilniaus VŠĮ „Versmės“ katalikiškios gimnazijos ir Viečiūnų pagrindinės mokyklos moksleiviai. Ekskursijos vyko spalio 11, 13 ir 14 dienomis. Autobusais teko nukeliauti apie 150 kilometrų, iš jų apie 35 kilometrus miško keliais. Spalio 17 dieną reikėjo sutikti festivalio dalyvius. Dalis jų iš Punsko, Kauno ir Vilniaus atvyko anksčiau, norėdami aplankytį Rezistencijos ir tremties muziejų. Nemažas būrys festivalio dalyvių spėjo susipažinti ir su Druskininkais, pabuvoti vandens parke.

Šeštasis tarptautinis Dzūkijos partizanų dainų festivalis „Laisvės kelias“ tradiciskai buvo surengtas „Atgimimo“ pagrindinėje mokykloje. Susirinkusius pasveikino mokyklos direktorė D. Časiene, Seimo narė K. Miškinienė, LPKTS valdybos pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė, Rezistencijos ir tremties muziejaus vadovas G. Kazlauskas. Šventę pradėjo Drus-

sieji festivalio dalyviai – mokyklinis jaunimas iš Druskininkų, Varėnos ir Lazdijų savivaldybių, Alytaus, Kauno ir Vilniaus miestų bei Punsko (Lenkija). Smagu buvo išgirsti, kad dalyvavimas mūsų festivalyje Skorinos gimnazijos ansambliu „Lenok“ padėjo laimeti patriotinės dainos konkursą Vilniuje.

Festivalijo dalyviai užbaigė bendra daina „Stoviu aš paramus“. Meninių kolektyvų vadovams buvo įteikti padėkos raštai ir dovanėlės.

Dzūkijos partizanų dainų festivalis igauna naują pagreitį, darosi populiarienės, kiekvienais metais pritraukia naujų dalyvių.

Įtemptos muziejaus savaitės rezultatais esame patenkinti: ekskursijoje dalyvavo 69 moksleiviai ir mokytojai, muzieju aplankė 113 šventinio renginio dalyvių, pats festivalis pritraukė apie 260 žmonių, apie 80 procentų iš jų – jaunimas.

Gintautas KAZLAUSKAS

Istorijos pamoka minint rudeninį trėmimą

Minėdami 1951 metų spalį vykdytą Lietuvos žmonių trėmimą, pavadinčią „Ruduo“ (Osenj), su didele Kauno Stasio Lozoraicio jaunesniųjų klasių mokinį grupė pabuvojome Vilniuje. Ten apsilankėme Genocido aukų muziejuje ir LR Seime. Vykome kartu su mokytojomis Jūrate Valatavičiene, Alma Murzine ir Violeta Micevičiene, stengiančiomis nuo jaunumės pradinukų širdelėse seti Tėvynės meilės sėklą, žadinti jose savo krašto istorijos geresnio pažinimo norą.

Sovietų sąjungos valdžios vykdyti žmonių trėmimai glaudžiai siejosi su rusiškojo imperializmo baudžiamosiomis tradicijomis. Rusijoje šie trėmimai ypač aktyviai reiškėsi 18 amžiaus antroje pusėje kolonizavus Sibiro plotus. 19 amžiuje čia buvo tremiami vadina mieji dekabristai, 1831 ir 1863 metų sukilimų Lietuvoje ir Lenkijoje dalyviai ir kiti vienokiu ar kitokiu būdu drįsė priešintis Rusijos patvaldystei žmonės. Daugiausiai tremta į Užbaikalę, Jakutsko sritį, Tomsko, Irkutsko ir joms gretimas gubernijas. Šaltinių duomenimis, 20 amžiaus pradžioje Sibire gyveno apie 300 tūkstančių tremtinių. Sovietijos valdžia, tėsdama buvu-

bė buvo visai nevertinama, jie buvo laikomi didžiausiais sovietinės valdžios priešais.

Pokario metais daugiausiai žmonių iš Lietuvos ištremta 1948 metų gegužės, 1949 metų kovo mėnesiais ir 1951 metų rudenį.

1951 metų rugsėjo 5 dieną Maskva priėmė nutarimą „Iškeldinti iš Lietuvos SSR ribų visiems laikams į Krasnojarsko kraštą ir Tomsko sritį apie 4000 priešiškai veikiančių prieš kolūkius buožių su šeimomis“. Rugsėjo 29 dieną prasidėjus trėmimui tokį pat nutarimą skubiai pasirašė Kazys Preikšas–M. Gedvilo pavadutojas. Atvykėlis LSSR saugumo ministras generolas P. Kapralov nurodė išaiškintus Lietuvoje „buožių“ ūkius, kuriuose gyveno 14 950 žmonių. Pirmasis 1951 metų trėmimas vyko rugėjo 20–21 dienomis. Antra-

Vadinamųjų „buožių“ ir „nacionalistų“ šeimų trėmimai vyko ir 1952 bei 1953 metais, kiek mažesniu mastu.

Iš viso 1941 ir 1945–1952 metais iš Lietuvos ištremta 132 tūkstančiai žmonių. Antrosios sovietinės okupacijos metu buvo tremiami vien lietuvių arba su jais susiję asmenys. Iš jų – 70 procentų buvo moterys ir vaikai. 1941–1958 metais tremties vietose apie 28 tūkstančiai tremtinių mirė nuo nepakeliamo darbo, blogo maisto, blogų gyvenimo sąlygų. Dalis tremtinių sufabrikavus kaltinimus, buvo nuteisti ir kalinami (VLE, XIII t., 2008).

Tokių minčių vedini prie išpuošto gėlėmis paminklo okupacijos aukoms atminti tylos minute pagerbėme nukentėjusius bei žuvusius nuo okupantu rankos. Peržvelgę buvusio sovietinio saugumo rūmų pa-

matuose iškaltas šiame pastate nukankintų savo Tėvynėi laisvės troškusių žmonių pavardes, praėjė pro simbolines sutraukytas nelaisvės grandines, praverėme Genocido aukų muziejaus duris. Mus sutiko muziejaus vyriausiasis specialistas, ekskursijų vadovas Ričardas

LR Seimo darbuotojas Rimas Rudaitis, LS Kauno skyr. Etikos komisijos pirmininkė Aldona Grigaitienė mokytoja Alma Murzienė ir ekskursijos vadovas Zigmantas Tamakauskas su atvykusių į Seimą Kauno Stasio Lozoraicio vidurinės mokyklos mokinii būriu.

sis, pagrindinis vežimas, vyko spalio 2–3 dienomis. Jis prasidėjo ne, kaip iprasta, savaitgaliais, o ankstų antradienio ryta. Trečiasis tų metų trėmimas vyko lapkričio 30 dieną. 1951 metais per tris kartus iš Lietuvos kaimo išvežtos 5139 šeimos – 20 357 žmonės (Lietuvos gyventojų trėmimai 1940–1941, 1944–1953 metais sovietinės okupacinės valdžios dokumentuose. Lietuvos istorijos institutas, 1995). Iš jų – trėmimo siaubą patyrė daugiau kaip 5 tūkstančiai vaikų. Per 1951 metų trėmimo operaciją dalyvavo daugiau kaip 15 tūkstančių MGB darbuotojų, karininkų, kareivių, milicininkų, stribų, apie 8 tūkstančius sovietinių aktyvistų.

Padvaiskas.

Sovietiniai metais man taip pat teko „svečiuotis“ šių rūmų rūsiuose. Po universiteto bendrabutyje padarytos naktinės kratos 1957 metų vasario 16-osios išvakarėse atsidūrėme vienoje kameroje su dailininku Tarabildu atžala Arūnu, gaivinusiu Lietuvos vietovių heraldiką. Su juo kartu dalyvavome 1956 metų Vėlinių susibūrimė Rasų kapinėse prie dr. J. Basanavičiaus kapo. Tada ten aiškėjo laisvės Lietuvai šükiai, skrido lietuviškos patriotinės dainos, Lietuvos himnas, sveikinta Vengrijoje vykusi antisovietinė revoliucija. Neišsigasta net atvykusios kariuomenės ir milicininkų būrių.

(keliamas į 8 psl.)

Spalio įvykius prisiminus

Taip jau yra, kad žmogus esi priroštas prie savo atsiminimų, geri jie ar blogi. Išibėgėjo antrasis rudens mėnuo, kuris, draikydamas spalvotus medžių lapus, su lietumi ir vėju šeštą girių platybėse.

Pamenu 1990 metų spalį Lietuvoje. Įvykiai buvo tokie įtempti, kad margaspalvė gamtos paletė buvo lyg po nepermatomu šydu... Visi laukė, kas bus. Tie, kuriems rūpėjo Lietuvos likimas ir valstybingumo išsaugojimas, nebuko abejingi esamai situacijai.

Tuo metu dirbau Aukščiausiosios Tarybos apsaugoje. Vi-sas gyvenimas virė tarp saugomų objektų, Aukščiausiosios tarybos ir treniruočių salės. Namai buvo tik ta vieta, kur grįždavau permiegoti. Darbo grafikas buvo sustyguotas taip, kad ir laisva nuo darbo diena buvo pažymėta raide R, kuri reiškė „rezervas“. Kitaip tariant, tą dieną, kur bebūtum, gavęs signalą, turėjai prisistatyti į nurodytą vietą per 30 minučių.

Vieną to spalio rytmę pasmane apsilankė Petras Cidzikas, žinomas disidentas, rezistentas ir šiaip puikus žmogus. Jis pasakė, kad vakare planuoja akciją, kurios metu ruošiasi neštį kryžių aplink KGB pastatą Vilniuje, ir paprašė manęs, kad dalyvaučiau to kryžiaus pašventinimo ceremonijoje Vilniaus katedroje. Nedvejodamas sutikau su P.Cidziko pasiūlymu ir sutartą valandą susitikome prie katedros. Priėjome prie durų iš kairės katedros pusės, pasibeldėme. Duris mums atvėrė kunigas Kazimieras Vasiliauskas. Įėjome į katedrą. Be kuno K. Vasiliausko čia buvo dar vienas žmogus, kurį man Petras pristatė, kaip Lietuvos partizaną. Daugiau katedroje žmonių nebubo. Kunigas K. Vasiliauskas palietė didžiuolių kryžių ir paklausė P. Cidziko, koks šios akcijos tikslas. Petras atsakė: „Noriu nunešti kryžių prie velnii ir šviesos, juk visi mes žinome, kad velniai kryžiaus bijo, tai gal išsilakstys...“

Kunigas Kazimieras Vasiliauskas man pasirodė turėgių humoro jausmą. Jis kažką atsakė Petru ir visi susikaupėme kryžiaus šventinimui. Atsi-klaupėme prie kryžiaus, sekėme kunigo K. Vasiliausko jadesius ir klausėmės kiekvieno jo žodžio. Po pašventinimo išėjome į Katedros aikštę, kur mus pasitiko minia žmonių.

Visi patraukėme Gedimino prospektu KGB rūmų link. Dvi dienas gausybė žmonių, vedi ni nešančio kryžių P. Cidziko, ėjo aplink KGB pastatą. Kagie-bistai, užsislapinė, kaip žurkės, iš įvairiausių kampų be vil-tiskai sekė eiseną ir neaišku, kas dėjos jų sąmonėje, tačiau, manau, jie pirmą kartą pajuto visišką savo bejėgiskumą. Be-jėgiskumą priešveningą tautą, kuri pakilo į žūtbūtinę kovą.

Petro Cidziko sumanymas buvo galingas, jis palietė ir Maskvą, ten susirinkusi daugiatūkstantinė minia prie Lubiankos uždegė žvakutes. Kagie-bistai, stebėjė akciją, suprat o, kad atėjo jų epochos saulėlydis...

Virginijus KERAMINAS

Pabūti kartu, pasidžiaugti bendryste su tuos pačius išgyvenimus patyrusiais likimo broliais ir sesėmis ar kovų bendražygiais – tokią intenciją vedini į popietę „Esame kartu“ rinkosi LPKTS Marijampolės filialo politiniai kalinių ir tremtiniai. Spalio 16 dieną savo filialo narius sukvytusi LPKTS Marijampolės filialo valdyba renginį pradėjo šv. Mišiomis Šv. Mykolo Ar-kangelo mažojoje bazili-koje, kurias aukojo vyskupas Juozas Žemaitis MIC.

Po šv. Mišių renginys tėsesi parapijos namuose. Filialo pirmininkė Birutė Kažemėkaitė apžvelgė nueitą 26 metų kelią. Bu-vės vienas aktyviausių filialų, surengęs nemažai atminties jamžinimo renginių bei projektų, rūpi-nėsis paminklų statymu ir vykdęs kitokių istorinės atminties puoselėjimo bei pilietiškumo skatinimo veiklą, pastaruoju metu vis silpnėja – į buvusių politinių kalinių ir tremtinų gretas sunkiai įsijungia jauni-mas, o vyresnieji vis dažniau grumiasi su ligomis ar kitomis negaliomis. Patys aktyviausi filialo nariai jau sulau-kę garbingo amžiaus, todėl pir-mininkė aktyviai kvietė para-ginti savo vaikus ir vaikaičius išsilieti į šią veiklą, nenutraukti pradėtų darbų.

Kalvarijos meno mokyklos kanklininkų ansamblis, vadovaujamas Reginos Mačiulskienė-

nės, popietę pradėjo kūriniu „Beaušanti aušrelė“. Tylos mi-nute pagerbtinėgrįžę iš tremties, gyvybę paaukojė rezistencijos kovose, mirę skyriaus pirmininkai ir visi Amžinybėn išėjusieji politinių kalinių ir tremtinų bendruomenės nariai.

Sveikinimo žodį taré LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, kuris filialo na-

LPKTS Marijampolės filialo nariai

Marijampolės muzikos mokyklos skudutininkų ansamblis

Koncertą tėsė kanklininkės ir akordeonininkų ansamblis, vadovaujamas Sigitos Mal-džiūtės-Valaitienės, ir Mari-jampolės muzikos mokyklos skudutininkų ansamblis, vadovaujamas Daivos Vosylienės.

LPKTS pirmininkas 2-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ apdovanoto Marijampolės savivaldybės kultūros centro tremtinų cho-ro „Godos“ vadovę Lai-mutę Venclavienę ir Kal-varijos tremtinų dainų choro vadovą Edmantą Rėkų. Taip pat įteikė pa-dėkas jubiliejus švenčiantiems nariais: Bronislavui Jungaičiui, Leonui Galiniui, Onai Danutei Gražulienei, Dalei Kri-čiūnienei, Antaninai Gri-gonienei, Reginai Agur-kienei, Stanislovui Bud-riui, Gailutei Stankevičienei. Po apdovanojimų koncertą tėsė abu chorai. Net ir šv. Mišių metu vyskupas džiaugėsi skambiais šių choristų balsais bei atliekamu repertuaru.

Dar ilgai skambėjo tremtinų ir partizanų dainos. Nenorai skirstėsi bendraminčiai, linkédami vie-ni kitiems sveikatos ir stipry-bės. Filialo pirmininkė Birutė Kažemėkaitė pakvietė vi-sus spalio 25 dieną į žygį „Tauro apygardos partizanų kovą takais“.

Birutė
KAŽEMĖKAITĖ

riams linkėjo dar didesnės vie-nybės, pabrėždamas, kad tik vienybėje jėga, o tai ypač svarbu artėjant savivaldos rinkimams. Sveikinimo žodį taip pat taré Marijampolės savivaldybės tarybos narys, TS-LKD Marijampolės skyriaus pirminkas Valdas Pileckas.

Paminėti 1956-ųjų Vėlinių įvykiai

Antradienį Kau-ne, Vytauto prospekte esančiose Senosiose kapinėse, įvyko tradicinis 1956 metų Vėlinių įvykių ir Vengrijoje vykusios antisovietinės demonstracijos minėjimas. Prie atminimo lentos padėta gėlių, sugiedoti abiejų valstybių himnai.

Minėjime dalyvavo Vengrijos ambasadorius Lietu-voje Zoltan Pecze ir ambasados darbuotojai, Kauno miesto vicemeras Stanislovas Buškevičius, mero pata-rejas švietimo ir so-cialiniai klausimais Zenonas Abramavičius, visuomeninių patriotinių organizacijų atstovai, Stasio Lozoraičio viduri-nės mokyklos ir S. Dariaus ir S. Girėno gimnazijos moksleivai ir mokytojai, kauniečiai.

Renginio dalyviai

Susirinkusieji prisiminė 1956 metų antisovietinę Vengrijos revoliuciją ir jos įkvėptus įvykius Kauno senosiose kapinėse.

1956-aisiais partizaninis karas jau buvo numalšintas, ta-

čiau tauta okupantams priešinosis taikiu būdu. Tokio taikaus pasipriešinimo vienu iš simbolii buvo Vėlinės – nuo seno Lietuvos švenčiamama mirusijų pagerbimo diena. Senosiose miesto kapinėse buvo palaidoti

nepriklausomybės kovų dalyviai, Birželio sukilėliai, garsūs Lietuvos žmonės. 1956-ųjų lapkričio 2-osios vakarą į kapines prie paminklo „Žuvusiems už Tėvynę“ susi-rinko apie 10 tūkstančių žmonių. Susirinkusieji degė žvakutes, gie-dojo Lietuvos himną bei įvairias patriotines dainas. Susikibę rankomis keliomis eilėmis apjuosė paminklą, prie kryžiaus pridėjo daug de-gančių žvakučių. Emė skanduoti šūkius: „Laisvę Lietuvai!“, „Šalin rankas nuo Vengrijos!“ Vėlinės peraugo į spontanišką protesto akciją. Milicininkai ir kagie-bistai bandė išvaikyti susirinkusiuosius, bet šie émē priešintis. Tarp milicijos ir Vėlinių dalyvių įvyko susirėmimas. Nemažai dalyvavusių buvo suimta, įkalinta. Senosios kapinės panaikintos, jose įkurtas Ramybės parkas.

„Tremtinio“ inf.

Įvykiai, komentarai

Duju karas – tai nervų karas

Šiandien pagrindinė Europos Sąjungos valstybių ekonomikos tema – energetikos reikalai. Kokius įvykius, su kuriais susijusi Bendrija, bepaimtume, viskas dažniausiai atsi- gręžia į energetiką. Tarkim, ekonominės sankcijos prie tarptautinės teisės normas panielinusiai Rusiją – daug kas iš paprastų piliecių burnoja, kad, girdi, ES neturi valios kietai užspausti Putiną į kampą, tačiau nepagalvoja, kokie motyvai lemia atsargų kai kurių Vakarų valstybių požiūrį į sankcijas. Šikart nekalbame apie tai, jog ekonominės sankcijos, paskelbtos Rusijai, yra kur kas geresnis ir efektyvesnis pasirinkimas, nei koks nors ginkluotas atkirtis. Trumpai užmeskime akį, kaip situaciją vertina ES energetikos sektoriaus specialistai, ir tuomet galbūt labiau suprasime, kodėl taip atsargiai apie sankcijas kalba, tarkim, vokiečių kancerė A. Merkel.

Kaip rašo šveicaru spauda, testas, skirtas išsiaiškinti pasėkmes, kurios ištiktų Europos Sąjungą, jei rusai sumanytu nutraukti duju tiekimą, sukelė pagrįstą nerimą, tačiau atskleidė ir pozityvių faktų. Buvo išbandytu du scenarijai: kas būtų, jei Rusija nutrauktu duju tiekimą per Ukrainą, ir – antras – jei išvis nustotų tiekti dujas į ES. Po šių tariamų scenarijų analizės paaiškėjo, kad europiečiai galimiems duju karo pavojams pasiruošę kur kas geriau, nei 2009 metais, kai Rusija nutraukė duju tiekimą per Ukrainą šaltuoju sezonom.

Tariami scenarijai apėmė pusmečio laikotarpį – nuo rugėjė iki vasario galo. Per šį laikotarpį ES negautų per 9 milijardus kubinių metrų duju, dėl to labiausiai nukentėtų trys Baltijos šalys ir Suomija (nes šios valstybės visiškai priklaušomos nuo rusiškų duju tiekimo). Ypač sunkioje padėtyje atsidurtų Estija. Tačiau europiečiai nesužaltų net iškilus ekstremalai situacijai, ypač jei pradėtų operatyviai bendradarbiauti ir dalintis turimais duju atsargomis. Pagal dabartinius paskaičiavimus, ES šalių požeminėse saugyklose duju jau sukaupta apie 90 procentų jų talpos.

Tačiau tai nereiškia, jog galimi ekstremalūs atvejai nekeilia jokio pavojaus – pavyzdžiui, Vokietija paskaičiavo, kad Rusijai nutraukus duju tiekimą Vokietijai šalies valdžia būtų priversta skelbti nepaprastą padėtį, būtų sunaudotos visos saugyklose sukauptos duju atsargos, o

šalies pramonė patirtų milžiniškų nuostolių.

Grėsminga priklausomybė nuo Rusijos duju privertė susirūpinti ir Suomiją – jos parlamento komisija paragino vyriausybę imtis veiksmų, kad būtų sukurtos prielaidos šalai pačiai apsirūpinti dujomis bent 50–60 procentų tos dalies, kurių reikia Suomijai. Tai artimiausiu dvių dešimtmeciu užduotis vyriausybei.

Iš pateikiamų faktų susidaro aiškus vaizdas, kad Rusija apdairiai ir kryptingai „movė“ priklausomybės kilpą ne vienai ES šaliai. Jei tai būtų normali, tarptautinę teisę gerbianti ir savo įsipareigojimus vykdanti valstybė, sakytume, jog tai nieko keisto – kiekvienas verslo subjektas nori užsitiškinti sau pastovią, ilgalaike rinką, pageidautina – be konkurentų. Deja, Rusija nėra civilizuota šalis, o jos siekiai kur kas labiau susiję su politiniu šantažu nei su ekonominiais skaičiavimais.

Šiandien matome situaciją, kad Rusija, daug pastangų padėjusi tam, kad ES šalys taptų priklausomos nuo jos duju ir naftos, kaip narkomanas nuo kvaišalų, praranda pagrindinį valiutos iplaukų šaltinį – duju eksportą į Vakarus. Kad ir kaip ES valstybės baimintisi netekti rusiškų duju artėjant (ar atėjus) žiemai, visgi šis Rusijos šantažasyra labai nepatikimas jai pačiai – juk Rusija pati priklausoma nuo duju tiekimo ES valstybėms (apie 80 procentų biudžeto lėšų ji surenka iš šios prekybos). Todėl galime teigti, kad be visų kitų kariaujamų nekonvencinio karo formų, dar vyksta ir nervų karas – kas labiau išsiogas: ar europiečiai pabūgs likti žiemą be duju, ar rusai likti be didžiausių iplaukų į biudžetą? Netgi karinės agresijos prieš Ukrainą faktas susijęs su dujomis – Rusija supranta, kad pasukusi eurointegracijos kryptimi Ukraina įgaus ir galias valdyti dujotiekius, kuriais į ES Rusija tiekia dujas per jos teritoriją. Tai reikštų dar mažesnes Rusijos galimybes diktuoti politines sąlygas ir taip jaustis svarėsne formuojančia tarptautinę politiką.

Bet kol kas Rusija neketina atsisakyti savo pasirinkto kurso į konfrontaciją su Vakaru pasauliu. Žinoma, ji nesiekia, kad visos kaimyninės šalys, pagrįstai bijančios Rusijos agresijos, imtų ir gerai apsiginkluotų (tiesą sakant, jos tą dabar karštligiskai daro), negana to, dar ir nukirstu energetinės pri-

klausomybės grandines (kā sekmingai daro Lietuva, kuri „blogu pavyzdžiu“ gali paveikti ir kitas valstybes). Nieko nenašaus – Rusijos siekiai atvirkštiniai: silpnos kariniu ir ekonominiu požiūriu valstybės, neturinčios jokių alternatyvų rusiškoms dujoms ir naftai, todėl vegetuojančios tiek, kiek pajėgia susimokėti ir tenkinti visus Kremliaus politinius įgeidžius. Vargu, ar kas abejoja, jog tokie Rusijos siekiai pasmerkti, o procesas jau prasidėjęs. Nuo pat Sovietų sąjungos kracho pradžios Rusija stengesi išlaikyti įtaką buvusioje Sovietų sąjungos teritorijoje, taikydama „skaldyk ir valdyk“ modelį – taip ji suskaldė Moldovą, Gruziją... Bet kai užpuolė Ukrainą, aneksuodama Krymą, tapo aišku, kad Putinė valdoma valstybė perėjo į kitą agresyvumo etapą. Nesaugiomis pasijuto netgi tos kaimyninės šalys, kurios Sovietų sąjungos laikais buvo santykinių saugesnės, pavyzdžiu, Švedija. Ar koks švedas prieš 25–30 metų kalbėjo apie narytė NATO? Nieko panašaus nebuvo, socialistų ilgas viešpatavimas politinėje Švedijos arenaje užliūliavo atsargumo jausmą. Laimė, ne galutinai – prieš metus Lietuvoje viešėjė du aukšti Švedijos atsargos karininkai kalbėjo, jog atėjo laikas rimtais susirūpinti šalies saugumu, nes Rusija vykdo ambicingus karinių pajėgų modernizavimo projektus, kurios planuoja baigtis 2020 metais. Jie pabrėžė, jog švedai supranta būtinybę suartėti su NATO aljansu, nors socialistai tam ir nepritaria.

Šiandien Švedija jau kariauja – tiesa, kol kas be šūvių ir žūčių. Tai, kas šiominis dienomis vyksta Baltijos prie Švedijos krantų, toli gražu neprimena taikos meto ir gerų kaimyninių santykų. Galbūt laimingas atsitiktinumas švedams ir nelemta klaida ar nelaimė rusams lémé, kad buvo pastebėtas neaiškus povandeninis objekto Švedijos vandenye. Didžiulės švedų karinės jūrų pajėgos buvo mestos išsiaiškinti, koks tai objektas ir ką jis veikia prie pat Švedijos krantų? (Bent jau rasant šį tekstą, nebuvu aišku, nei koks tai objektas, nei kas jam atsitiko.) Prieštarinės informacijos pateikė ir žiniasklaidos priemonės, ir oficialieji asmenys: iš pradžių pasirodė žinių, jog švedai savo teritoriniuose vandenye užfiksavo rusų povandeninio laivo pagal-

bos signalą, siunčiamą į Kaliningradą, paskui prabilta apie nežinomą, galbūt specialios paskirties rusų povandeninį plaukiojamą prietaisą, skirtą naudoti slaptoms operacijoms, atsirado liudininkų, susibėjusių nufotografuoti tą objektą, trumpam pasirodžiusi paviršiuje, pastebėtas ir keistas žmogus pakrantėje, vėliau pasinėrės į jūrą... Itarimus dar labiau sustiprino rusų tanklavis, keistai plūduriuojantis toje teritorijoje, kur buvo užpelnguotas signalas. Kadangi garsas apie neeilinį įvykį prie Švedijos krantų pasklidė po pasauli, rusai puolė neigti bet kokius įtarimus apie nelaimę patyrusį rusų povandeninį laivą, negana to, jie pareiškė, jog ten buvo... nyderlandų povandeninis laivas, dalyvavęs manevruose Estijoje. Bet nepataikyta – Estijos karinių jūrų pajėgų vadas patvirtino, kad jis pats asmeniškai stovėjo nyderlandų laivo denye tuo metu, kai švedai jau buvo užpelngavę pagalbos signalą ir ieškojo paslaptingojo objekto.

Kaip bebūtų, svarbiausia šioje istorijoje ne tai, kad nelaimė ar kažkokios kitos situacijos ištiko nežinomą objektą, kurio priklausomybė Rusijai labiausiai tikėtina: svarbiausia yra tai, ką šis objektas veikė prie Švedijos krantų? Štai svarbiausias klausimas, kurio tikslas atsakymas turbūt ne vienam iš mūsų „nurautų stogą“ – juk kas paneigtų tikimybę, jog rusai nesumanė kokios nors siaubingos provokacijos, kurios tikslas – išprovokuoti karinius veiksmus Baltijos jūros regione? Juk iš Rusijos dabar galima tikėtis bet ko, netgi to, kas mums net i galvą nešautų. Viena iš tokų galimų provokacijų – „Nord streem“ susprogdinimas: Baltijos dugnu nutiesusi ši dujotiekį į Vokietiją, Rusija jį paskelbė strateginiu objektu, kurį pareiškė ginsianti visomis turimomis priemonėmis. Taigi, susprogdinus dujotiekį, Rusija apkaltintų kurią nors šalį, turinčią išėjimą į Baltijos jūrą (be Rusijos tai Vokietija, Danija, Lenkija, Latvija, Lietuva, Estija, Suomija ir Švedija) ar disponuojančią povandeniniu laivynu (be Rusijos tai dar ir Vokietija, Lenkija, Švedija).

Kas gali garantuoti, kad rusų specialiosios paskirties teroristai to nepadarys? Juk taip būtų nušauti du zuikiai – ir atsirastų „kaltininkas“, ir vokiečiai be duju paliktu... Nesvarbu, kad rusais niekas Vakaruo-se nepatikėtų, tačiau Rusijos salininkų irgi pakanka.

Situacija Baltijoje prie Švedijos sostinės archipelago privertė sunerinti ir mūsų valdžios virus – juk netrukus į Klaipėdą atplauks Suskystintųjų duju gamybos terminalo laivas „Independence“ („Ne-priklausomybė“), šiuo metu plaukiantis pro Daniją. Ar jis saugus, ar neketina rusaijį „nu-leisti dugnan“, kaip kažkada padarė su keltu „Estonija“ (taip, yra tokia versija)? Užminuos laivakeli, paskui paskelbs, kad tai buvo savaime išplaukusios Antrojo pasaulinio karo jūrinės minos... Kaip be-būtų, jeigu tokia tikimybė egzistuoja, pasak buvusios krašto apsaugos ministrės Rasos Juknevičienės, net niekingai mažą šios tikimybės procentą reikia atidžiai išnagrinėti ir imtis ryžtingų veiksmų užkirsti kelią. Laimė, tiek mūsų šalies premjeras, tiek ir energetikos ministras patikino, kad laivo „Independence“ saugumu jau seniai pasirūpinta, jūroje jį lydi Norvegijos pajėgos, o mūsų teritorijoje jo saugumu pasirūpins atitinkamos mūsų tarnybos.

Laikui bėgant paaiškės, kas nutiko nežinomam laivui, kie-no jis (na, ar verta abejoti, jog jis priklauso rusams?). Galbūt paaikškės ir tai, kodėl Rusija iki šio incidento surengė tiek daug demonstratyvių provokacijų (tai ir teritorinių vandenų, ir oro erdvės pažeidi-mai). Kol kas neslūgsta įtarimai, kad tai buvo daroma tyčia, siekiant atitraukti dėmesį nuo kažkokio svarbesnio veiksmo, kuris netyciom iški-lo aikštén, tiksliau – jūros pa-viršiun. O gal ir niekada ne-iškils – kaip neiškilo „Kurskas“ su gyvais jūrininkais, kuriuos Putinas paaukojo dėl kažkokio karinių paslapčių, tiesa, skenduolis gerokai vėliau buvo iškeltas, bet jau tik su nelaimingų povandenininkų skeletais.

Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

„Lietuvos pašto“ skyriuose jau galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“ 2015 metams. Prenumerata priimama iki gruodžio 19 dienos. Prenumeratos indeksas 0117, kaina: 1 mėn. – 8,16 Lt (2,36 euro)

Pagerbtas dimisijos majoro Kazimiero Algimanto Skrinskos atminimas

Jau eilę metų pagerbiamas pedagogo, aviacijos sporto meistro, aktyvaus Lietuvos valstybės nepriklausomybės gynėjo, karininko, dimisijos majoro Kazimiero Algimanto Skrinskos atminimas.

Nuo 2006 metų jo atminimui rengiamos Lietuvos atsargos karininkų sąjungos Kauno apskrities skyriaus atvirosios šaudymo varžybos. Tradicines šaudymo varžybas dim. mjr. K. A. Skrinskos atminimo taurėi laimėti organizuoja Lietuvos atsargos karininkų sąjungos Kauno apskrities skyrius, Lietuvos kariuomenės mokykla ir Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Kauno skyrius.

Šiemet spalio 17 dieną Divizijos generolo Stasio Raštikio Lie-

tuvos kariuomenės mokyklos Kazlų Rūdos poligone įvaržybas susirinko šešios komandos iš KAS padalinių: Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokyklos, Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono, Didžiojo Lietuvos etmono J. Radvilos mokomojo pulko, LDK Kęstučio mechanizuoto pėstininkų bataliono, Lietuvos šaulių sąjungos, KASP Dariaus ir Girėno apygardos 2-osios rinktinės bei Kauno apskrities VPK komanda.

Be dim. mjr. K. A. Skrinskos šeimos atvyko visuomeninių organizacijų 8 komandos: Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyriaus, Kauno įgulos karininkų ramovės, Kauno sportinio šaudymo klubo, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Kauno skyriaus, Lietuvos kariuomenės mokyklos atsargos karių ir darbuotojų klubo „Skydas“, Kauno aviacijos veteranų sąjungos, LAKS Kauno apskrities skyriaus.

Renginys pradėtas Lietuvos valstybės himnu. Varžybas atidare Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokyklos štabo viršininkas plk. ltn. Vidas Eidukas ir LAKS Kauno apskrities skyriaus pirmininko pavaduotojas pulkininkas Algirdas Diliūnas. Atidarymo metu buvo pris-

mintas dim. mjr. K.A. Skrinskos gyvenimas ir nuopelnai, išdėlis į Lietuvos valstybės nepriklausomybės įtvirtinimą. Visiems varžybų dalyviams palinkėta taiklių šūvių ir gerų rezultatų.

Tarp karinių struktūrų taikliausiai šaudė Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokyklos komanda, kuri iškovojo pirmąją vietą, antrają vietą laimėjo

vidurinėse mokyklose. Aktyviai domėjos aviacionės sportu, buvo sklandymo sporto meistras, lakūnas – buksyrutojas.

1989 metais išsiliejo į Lietuvos Sajūdžio veiklą. 1990 metais pradėjo dirbti dėstytoju Lietuvos Respublikos karininkų kursuose. 1991 metais saušio įvykių metu aktyviai organizavo Parlamento gynimą. 1991 metų rugpjūčio pučo metu organizavo Karininkų kuršų mokyklos gynimą. 1991 metų gruodžio 30 dieną jam suteiktas majoro karinis laipsnis.

Karininkų kurss reorganizavus į Puskarininkų mokyklą, dirbo vyr. dėstytoju. Puskarininkų mokykloje paruošė eilę mokymo priemo-

nių – vadovelių Lietuvos kariuomenei ginkluotės klausimais.

Dim. mjr. Kazimieras Algimantas Skrinska apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino 3-jojo laipsnio medaliu; Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu; Sausio 13-osios atminimo medaliu; S.Dariaus ir S. Girėno medaliu; Lietuvos atsargos karininkų sąjungos medaliu.

Mirė 2006 metais, eidamas 72-uosiui.

Gintautas TAMULAITIS

Negrīžusiems atminti

Jau daugiau nei 25 metus Šiaulių Šv. Petro ir Pauliaus katedros šventoriuje buvo ne maža krūvelė akmenų, sunesytų iš tremtinių sodybų. Jau kuris laikas puoselėjome mintį – reikėtų juos „sudėlioti tvarkingai“. Pagaliau išmušė ta valanda – šią vasarą pasiryžome sudėti kuklų, paprastą, bet estetišką paminklėlį. Kad ateities kartos čia atėtų nusilenkti, pamąstyti, pasimelsti... Šio architektūrinio akcento moderatoriumi ir rėmėju tapo Algirdas Šapoka, „tvarkingai akmenėlius sudėliojo“ Jonas Stapulionis, savo iniciatyva ir lėšomis puošnų kryžių padarė Juozas Ivanauskas. Nuoširdų ačių

tariame šiemis trims LPKTS Šiaulių filialo ąžuolams. Dabar kiekvienas akmenėlis kalba apie lietuvių tautos skausmą, kančią, tikėjimą, viltį.

I paminklo centrą idėjome akmenėlių su užrašu: „Tremtinių sunesti akmenys kentėjusiems ir negrīžusiems atminti“.

Letingą spalio 19-osios sekmadienį Šiaulių katedros klebonas Egidijus Venskus pašventino mūsų sukurtą architektūrinį akcentą. Dabar mes, Šiaulių tremtiniai, turime savo šventą vietą, kur galime ateiti pabūti mintimis kartu su kentėjusiais, negrīžusiais, pasimelstis.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

Varžybų dalyviai

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią 1948 m. Irkutsko sr. Taišeto r. tremtinę, LPKTS Kauno filialo narę **Stefaniją JASMONTAITĘ**.

Linkime sveikatos, sielos ramybės, laimingų metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

* * *

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią tremtinę, ilgametę choro „Atmintis versmė“ choristę **Zitą POCIŪTĘ** ir linkime

Daug sveikatos, kuri reikalinga žmogui,
Laimės, be kurios taip sunku gyventi,
Džiaugsmo, be kurio būtų liūdna,
Ir stiprybės – ji padeda įveikti visus sunkumus.

LPKTS Kretingos filialas

* * *

Gražaus jubiliejaus proga sveikiname buvusią Krasnojarsko kr. tremtinę, LPKTS Alytaus filialo narę, ilgametę choro „Atmintis“ dainininkę **Adą NEVECKIENĘ**.

Linkime ilgų, laimingų, prasmingų metų, geros sveikatos, Dievo palaimos.

Neliūdėk, kad metai nuplanojo tartum paukščiai į šiltus kraštus.

Jubiliejų gražų dovanoj, o dienos verčia vis naujus lapus.

Tebūna jos tik saulėtos ir šviesios, be debesėlio, be piktų audrų.

O džiaugsmas nuolat ranką teištiesęs eis su Tavim gyvenimo keliu.

LPKTS Alytaus filialas ir choras „Atmintis“

* * *

Jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname LPKTS Alytaus filialo ilgametę narę, choro „Atmintis“ dainininkę **Onutę KAMARŪNIENĘ**.

Linkime ilgų, laimingų ir džiaugsmingų metų, geros sveikatos, Dievo palaimos.

Daug daug vilčių, minčių, svajonių širdis sutiks ir išlydės.

O metai kaip tie paukščiai tollyn skubės ir vėl skubės.

Tebūna ilgas Tavo keliai ir toliai saulės sklidinai,
O metai kaip sraunus upelis tegul gaivina laimės vilnimis.

LPKTS Alytaus filialas ir choras „Atmintis“

Šiaulių Šv. Petro ir Pauliaus katedros šventoriuje pašventintas paminklas kentėjusiems ir negrīžusiems atminti

2014 m. spalio 24 d.

Sakoma, kad šauliai – taučios kariuomenė. Taikos metu šauliai ruošiasi Tėvynės gynimui. Kam tai reikalinga, geriausiai 1928 metais atsakė Šaulių sajungos įkūrėjas Vladas Putvinskis-Pūtvis: „Pagrindinis tėvynės gynėjo ypatumas glūdi žmogaus sieloje. Jos negalima sudaryti ūmai, trumpu laiku. Jis auklėjamas iš pat mažens. Tėvynės gynimo dvasia reikalinga ne vien tiems, kurie su ginklu rankose ją gina. Tikrai nenugalimas kraštasis bus tiktais tas, kurio visi gyventojai – ir dideli, ir maži, ir vyrai, ir moterys – brangins savo krašto laisvę ir kaip galėdami ją stiprins ir gins. Tebūnie visi mūsų darbai nušvesti tėvynės meilės, tėvynės gynimo dvasios, tada visi jie tėvynėi bus naudingi, ją stiprins ir gins“.

Birželio mėnesį šventėme visos Šaulių sajungos 95-metį. Ospalio 22-ąją minime Alytaus šaulių rinktinės įkūrimo 95-ąias metines.

Jei šaulių idėja ir Šaulių sajungos įkūrimo iniciatyva kilo Kaune, tai partizaninis judėjimas prieš okupantus prasidėjo provincijoje, vienos jėgomis. Dainavos krašto partizanų veikla taip pat prasidėjo daug anksčiau už šaulių organizacijos atsradimą. Iš centro atėjusi šaulių būrių kūrimo idėja jau rado veikiančius partizanų būrius, kuriems nesunku buvo įskieptyti šauliškumo idėjas.

Alytaus šaulių rinktinės įkūrimas, struktūra, vadai

1919 metų vasarą, išvykus iš Alytaus 1-ajam pėstininkų pulkui, Alytus pasiliuko su maža ginkluota apsauga – Alytaus karų komendantūros kuopa su trimis karininkais. Nuo Vilniaus pusės skverbeči lenkai prisiartino iki pat Alytaus. Įvykdavo susišaudymų miesto pakraščiuose su jų žvalgais. Kovai su besiveržiančiu Lietuvą priešu vietose buvo organizuojami kovos būriai: Perlojoje, Meškučių kaimė (Nedzingės valsč.), Ryliškiuose (Merkinės valsč.). 1919 metų vasaros pabaigoje grupėlė patriotų Alytuje suorganizavo būrių. Komendantūra suteikė šautuvus ir paskyrė karininką mokyti kariškų dalykų. Po darbo valandų kareivinėse susirinkdavo 15–20 vyrų ir mokėsi elgtis su ginklais bei rikiuotės.

Šaulių sajungos Alytaus būrys (vėliau – skyrius) susikūrė 1919 metų spalio 22 dieną, o patvirtintas LSS Centro valdyboje spalio 29 dieną. Pirmąjį valdybą sudarė pirmininkas dr. Simas Janavičius, Jonas Stankevičius ir Jonas Lapėnas. Instruktoriai – vadu buvo paskirtas J. Marcinkevičius. Alytaus būrys visos Lietuvos šaulių būrių numeracijoje užėmė garbingą vietą „L.S.S. 2 būrys“. Pradžioje būryje buvo 15 vyrų.

Daugiausiai teko dalyvauti kovose Perlojos, Akmens (Jokėnų), Liškiavos, Merkinės, Nedzingės, Nemunaičio, Ryliškių ir kitiems pafrontės būrius.

Bakšys ir kt.

Karo su Lenkija metu Alytaus buvo strategiskai itin svarbus visos Lietuvos centras, kartu su Marijampole gynės Kauną iš pietų pusės. 1920 metų rugpjūtį 24 dieną iš Kalvarijos į Alytų buvo perkeltas Šaulių fronto štabas, kuris koordinavo visų Alytaus ir Seinų apskričių šaulių būrių veiksmus. Šaulių fronto štabas, o nuo spalio 18 dieną – 4-asis (Alytaus) Šaulių lauko štabas, vadovavo besiformuojančiai Alytaus šaulių rinktinėi iki pat 1921 metų pradžios, kai apskrityse atsirado LSS skyriai. Formuojant skyrius, Alytaus skyrius

lyvavo ir Perlojos būrio šauliai, kurie taip pat pasižymėjo. 1923 metų kovo 23 dieną Perlojos, Merkinės beivietinių būrių šauliai taip pat talkino 11-ojo pėstininkų Vilniaus pulko 1-ojo bataliono kariams likviduojant lenkų partizanų sukurtą Varviškės „respubliką“ (Kapčiamiešio valsč.). Tuo baigėsi Alytaus šaulių rinktinės ketverių metų tėvynės gynimo laikotarpis. Prasidėjo ramesnis organizavimosi darbas, šauliai buvo suburti į nuolatinus būrius. Buvo imtasi taikaus darbo: sporto, ugniaugesybos, karinio pasiruošimo, kultūrinės veiklos. Taikiu metu šauliai padėdavo policijai.

Ivairių komunistinių švenčių išvakarėse naktimis patruoliuodavo bei budėdavo savo apylinkėse. Paskutinė didelė operacija, kurioje dalyvavo šauliai, buvo 1939 metų rugpjūtį viduryje internuojamų Lietuvos lenkų kareivių kolonų judėjimo stebėjimas, kad neplėši kautų ir pan.

Pirmuoju skyriaus (rinktinės) vadu nuo 1921 metų sausio 1 dienos buvo mjr. Adomas Džiūvė. Birželio 8 dieną ji pakeitė Feliksas Urnevičius, bet jau tą pačių metų lapkričio 1 dieną vadu tapo Pranas Šileika. Ir vėliau rinktinės vadai dažnai keitėsi. Nuo 1922 metų gegužės 10 dienos rinktinė vadovavo Adolfas Venclauskas, o nuo 1923 metų birželio 15 dienos – ats. mjr. Antanas Žemaitis. Nuo 1926 metų sausio 1-osios – kpt. Pranas Pu-

čekas, nuo 1926 metų rugpjūčio 18-osios – vyr. ltn. Vaclovas Alksniniš, nuo 1926 metų rugpjūčio 1-osios vadu paskirtas kpt. Antanas Petruškevičius, kuris rinktinėi ilgokai vadovavo, jo žmona Marija Petruškevičienė buvo Alytaus moterų šaulių rinktinės vadė. 1933 metų birželio 1 dieną rinktinės vadu paskirtas kpt. Juozas Navickiūnas. 1935 metų liepos 15 dieną Šaulių sajunga perėjo Krašto apsaugos ministerijos žinion, todėl 19-osios Alytaus šaulių rinktinės vadu buvo paskirtas Alytaus apskrities karų komendantas plk. ltn. Bronius Basilius, jo padėjėjas buvo kpt. Domininkas Jėčys.

LSS Alytaus skyriaus atstovų pirmasis suvažiavimas įvyko 1920 metų lapkričio 25 die-

ną. 1921 metų lapkričio 3 dieną Alytuje įvyko rajonų vadų suvažiavimas, nes rinktinė buvo padalyta į tris rajonus (kuopas): Alytaus (vadas Juozas Grybauskas) su Alytaus, Aloviškės, Antnemunio, Ūdrijos, Krokiškės, Miroslavo ir Punios būriais; Perlojos (vadas Juozas Bartninkas) su Perlojos, Nedzingės ir Daugų būriais; Merkinės (vadas Andrius Glaveckas) su Merkinės, Ryliškių, Liškiavos, Seirijų, Metelių ir Nemunaičio būriais.

1921 metų lapkričio 27 dieną Alytuje įvyko rinktinės 16 šaulių būrių atstovų suvažiavimas. Tais metais Alytaus apskrityje buvo perregistruoti 567 šauliai. 1931 metų sausio 1 dieną LSS 19-oje Alytaus rinktinėje buvo 1142 šauliai (913 rikiuotės šaulių – rikių, 99 ne rikiuotės šauliai, 130 moterų) ir 6 rémėjai, o 1939 metų sausio 1 dieną jau buvo 2243 šauliai, tarp jų 1892 rikiuotės šauliai, 146 šauliai rémėjai, 6 garbės šauliai, 199 moterys ir 450 kandidatų. 1940 metais rinktinę sudarė 60 šaulių būrių.

1936–1938 metais Alytaus šauliai, vadovaujami komiteto pirmininko A. Rukuižos ir Alytaus apskrities komendantoto padėjėjo (šaulių reikalams) kpt. D. Jėčio, pasistatė Šaulių namus su didele sale ir restoranu, kainavusius 200 tūkstančių litų ir pavadintus Antano Juozapavičiaus vardu.

Už pasižymėjimus ir nuopelnus Šaulių sajungai „Šaulių žvaigždės“ ordinu 1930–1939 metais buvo apdovanoti 19-osios Alytaus šaulių rinktinės 37 pasižymėjų šauliai.

Du dzūkai buvo išrinkti į Šaulių sajungos Centro valdybos pirmininkus: prof. V. Krėvė-Mickevičius ir dailininkas A. Žmuidzinavičius.

Karinis rengimas

Šaulių gyvenime buvo tokios pagrindinės veiklos kryptys: šaulių ideologija, karos mokslo (rikiuotė, drausmė, kovos taktika, ginklai, vadovavimas), sportas. Padedami Alytuje dislokuotų Atskiros artilerijos grupės ir Ulonų pulko karininkų, šauliai buvo mokiniai pagal nustatytą karinio paruošimo programą: kariniai pratimai, statutų įsisavinimai, rikiuotės mokymai, šaudymo pratybos ir varžybos, lauko manevrai rinktinėje ir su kitomis rinktinėmis, taip pat vyko sanitarijos bei higienos kursai ir t. t. 1930 metais 180 rinktinės šaulių turėjo leidimą namuose laikyti ginklą.

Gintaras LUČINSKAS
(Bus daugiau)

Alytaus ir Prienų šaulių manevrai. Alytus, 1927 metai

19-osios šaulių rinktinės vasaros stovykla prie Alytaus, 1934 metai

Šauliai pratybose. Alytus, 1937 metai

riams, pradžioje veikusiemis kaip partizanų būriams. Šaulių ir partizanų vardai dar ilgą laiką buvo tariami vienas greta kito. Kovose žuvo Adomas Dabrilka, Vincas Kaminskas, Pranas Šumskis, tėvas ir sūnus Grigai, mokytojas Juozas Bloznelis, lenkų piktadarių nužudytas kunigas Juozas

tapo devynioliktuju. Vėliau skyrius pertvarkytas į LSS XIX Alytaus rinktinę.

1923 metų sausį Alytaus šaulių skyrius būrys, vadovaujamas A. Venclausko, dalyvavo Klaipėdos krašto išsardavime. Ten nuo priešo granatos žuvo rinktinės instruktorių Jonas Pleškys. Kovose da-

Partizano slėptuvė – šulinje

Medinų kaimas (dabar – Palomenės seniūnija, Kaišiadorių rajonas) – tai išsibarsčiusios, viena nuo kitos nutolusios sodybos. Gal todėl Žalias Velnio vyrai nuo pat pasipriešinimo pradžios buvo pamégę čia lankytis. 1944 metų rudenį ateidavo būreliais po 10 ar 12 vyrių iš savo šlapiai bunkeriu, pavargę, alkani. Kaimo moterys puldavo kepti kiaušinių, o jaunimui tekdaug keliauti su jų žinia ilgus kilometrus. Iš to kaimo kilusi Jadyga Maileckaitė-Suslavienė prieš dvi dešimtmetį yra pasakojuusi, kad keli kartus ji, dvidešimtmetė, su pakeiteliais buvo nusiusta į Slabados kaimą. Ten sutartu laiku laukdavo žmonės. Jai padėdavo ir seserys Kazlauskaitės, kitos merginos.

Stribai irgi nuolat sukosiai kaime. Tačiau jie buvo nekenčiamai ir niekinamai už žiaurumą ir smurtą. Atvažiavo vieną popietę į kaimą Žaslių stribai. Vytautui Cesiūnui – jam tebuvo šešiolika metų, – liepė kinkytis vežimą – juos vežti reikia. „Ir nepasakysi tiems veleniams „ne“. Vaikinas išvažiavo. Tėvai ir seserys jo jau niekada nesulaukė... Tuo laiku nuo nelaimių tévas patarė gintis malda.

Ateidavo pas mus į trobą partizanų vadas Serbentas. Gal triskartus buvo atėjės. Visi valgo, ilsisi, o jis mus kalbina, sako: „Mergaitės, nugalėti prieš reikia daug valios. Būkit kantrios ir pasiryžę aukotis“, – pasakojo Jadyga. „Tarp partizanų buvo daug mūsų kaimo žmonių. Dédé Jokūbas Sidaras-Tarzanas darė partizanams medinius rožančius. Išdrožia karoliukus, suveria ant „šniūrelio“. Pats buvo išvargės besislapstydamas. Buvo pasidarės bunkerį savo šulinje: šulinys gilus – 21 žiedas, tai prie patvandens pramušė skylę, pasidare ten patalpėlę ir tūnodaovo, jei stribai ar kareivai „šukuodavo“. I tą duobę jį nuleidavo suktuvu, prie kurio buvo pritvirtintas kibiras, ir iškeldavo taip pat. Būdavo, stribai pripruolę prie šulinio srebria vandenį, o kad ten partizanas slepiasi, nesusiprotėjo...“

„Kariavo ir pusbrolis Pra-

nas Levickas iš Civiškių kaimo, prie Žaslių, bet žuvo su Čiurinsku – nušovė kareivai. Pažinojau partizaną Stasį Grendą, vėliau irgi žuvusį.“

Jokūbo brolio Bernardo duktė Bronė Sidaraitė, gimusi 1924 metais, irgi gyveno Medinuose. Stribai dažnai pas

Jokūbas augo penkių vaikų šeimoje, buvo vidurinysis, gimęs 1905 metais. Broliai Jonas, Bernardas, seserys Domicele ir Katrė mokėsi amatų, dirbo žemę. Jokūbas vedė šešeriais metais jaunesnę Oną Šadurskaitę iš Paberžės kaimo, prie Palomenės. Augino tris

buvo Perkūno būryje.

Prano Jaromsko-Perkūno (1918–1964) giminė – netolimas Dubelių kaimas Kaišiadorių valsčiuje. Is pradžių jis nuėjo į Pirato būrį. Vadui greitai žuvus, pats jam vadovavo. Būryje be Jokūbo Sidaro-Tarzano, buvo aplinkinių kaimų

vyrai: broliai Pranas-Puntukas ir Antanas-Riteris Dzimidavičiai, Jonas Stankevičius-Lašas, Stasys Grenda-Smarakuolis, Pranas Stanislauskas-Partimpas, Bronius Lukauskas-Lokys, Jonas Ožeraitis-Vaidotas ir kiti. 1945 metų pradžioje būrys priklausė 2 Kaišiadorių batalionui, kuriam vadovavo Edvardas Kavaliauskas-Klajūnas, vėliau –

Pranas Petkevičius-Kariūnas. Vyrai laikėsi Antanaičių, Pašilių miškuose. Perkūno partizanams dažnai teko susidurti su sovietų baudėjais ir stribais. Būrys dalyvavo mūšiuose prie Pagirių geležinkelio stotelės, Zūbiškėse, Lintuose.

Po mūšio su sovietų kareiviais Romato miške juos išblaškė, žuvo partizanai Riteris ir Lašas. Apylinkėse partizanų gretos sekė. Perkūnas buvo paskutinysis išretėjusio 2 bataliono vadinas.

Suimtas, 1948–1969 metais kalėjo Intos, Vorkutos lagериuose. Po nelaisvės ir tremties apsigyveno Radviliškyje, ten mirė ir palaidotas.

Jokūbui dažnai tekdaug sugrįžti į Medinus, nes vaikai buvo maži, Onai visi ūkio darbai buvo per sunkūs. Prasidėjo didelės netekstys, nyko būriai. Sugrįžo namo, tačiau prasidėjo kratos, jo jau ieškojo stribai.

Pasidare bunkerį klojime, tačiau pats suprato, kad stribams jį surasti nebūtų didelio vargo. Tada sugalvojo gudrybę: šulinje, tarp žiedų, gal trijų metrų gylyje, pasidare horizontalią landą – iškasė žemes, užmaskavo. Is pradžių žmona suktuku kibirui jį nuleisdavo tada, kai apylinkėse pasirodavo baudėjai. Žinodami, kad vyras dažnai triūsia savo laukose, o paskui dingsta kaip į vandenį, pradėjo intensyviai ieškoti. Teko slėptuvėje išskirti ilgesniams laikui, žmona į šulinį nuleisdavo maisto. Šulinje vyras išbuvo 9 mėnesius... Paskui suprato, kad taip slapsytis per sunku. Pasiekė pastraukti, pasiekė Latviją. Tapo veterinarijos gydytojo padėjēju, toliau nuo žmonių. Ten išgyveno gal dvidešimt metų...

1948 metų gegužės 21-ąją kažkas perspėjo, kad Ona su vaikais yra tremiamų sąrašuose. Aprengusi mažuosius, ji liepė vaikams slėptis miške, o pati nuėjo pamelžti kaves. Žadėjo greitai grįžti. Deja, pirmieji sodyboje pasirodė trėmėjai. Įtikinėjo, kad vyras su vaikais išvykę jai nežinoma kryptimi, tačiau jai liepė rengtis Sibiran vienai. Laukė ilga, nerami ir alkana kelionė į Krivliaką, Krasnogarsko kraštą...

Jonui jau buvo septyniolika, kiti vaikai – dar ikimokylinio amžiaus. Is pradžių glaudėsi pas kaimynus Repečkas, paskui pasiėmė auginti giminės į Paberžę, Šilonis. Prabėgo 10 metų, kol mama sugrįžo. Žinoma, savo sodybos neraido: po ištremimo namus nugarovė ir perstatė Kaišiadoryse, prie geležinkelio stoties (namas ir dabar stovi), ūkinius pastatus sukūreno. Gyventi neturėjovetas. Mediniuose pavyko nusipirkti seną pirtelę, Sidarų sodyboje tapusią pirkele.

Gal 1967 metais iš Latvijos sugrįžo ir Jokūbas. Saugumiečiai dar tampė, klausinėjo, tačiau paleido prigrasinę užmirštiviską, ką matė. Laimė, kad jie žinojo tik apie vyro slapstymąsi, o apie partizanavimą – beveik nieko...

Šiuo metu Janina Sidaraitė-Taparauskienė gyvena viena. Užaugino tris vaikus, turi septynis vaikaičius. Tévelis mirė 1992 metais, mama – 1999 metais, abu palaidoti Palomenės kapinėse. Broliai taip pat iškeliau Amžinybė...

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Jokūbas Sidaras su sūnumis Jonu (kairėje) ir Algiu. 1985 metai

Partizanų būrio vadasis Pranas Jaromskas-Perkūnas lageryje. Inta, 1955 metai

juos lankydavosi, šniukštinėdavo, vartydavo šieną, belsdavo grindis.

– Dédé, – sako vieną kartą ji stribui Stasiui Vilkui, – aš gi brolio neturiu, tai kočia jūs taip dažnai ieškote?

– Aš tau duosiu „dédę“, – puola stribas. – Greitai padarysiu, kad saulės nematysi.

Stribas Vilkas buvo Palomenės bažnyčios tikinčiųjų bendrovės pirmininkas ir vaidino labai tikintį, gerą, kol nepaėmė šautuovo į ranas. Jo įskusta Bronė Sidaraitė buvo išvežta į Sibirą, ten, kur saulės nedaug. Peršalus i nuobodo mirė, nesmergaitė vertė žiemą ruostti miško medžiagą, vėliau plukdyti sielius šaltomis upėmis.

Ne geriau gyvenome ir mes čia, sovietinėje Lietuvoje. Buvo daug melo ir patyčių, išmoke žmones vogti ir kalbėti netiesą.

Kaišiadoryse gyvena Janina Taparauskienė, partizano Jokūbo Sidaro-Tarzano dukte. Pokario negandų metais tebuvo vaikas, gimusi 1941 metais, tačiau jos atmintyje išliko šeimos nelaimių detalės.

vaikus: be Janinos dar Joną, gimusį 1931 metais, ir Algį, gimusį 1943 metais. Gyvenimo ratas sukončiai, vaikai mokėsi raštoto, padėjo tėveliams jų 9,5 hektarų ūkyje. Tik šiai kartai gyvenimas buvo negailestingas.

1944 metų rudenį, partizaniam karui išibėgėjus, Jokūbas neliko nuošalyje. Is pradžių kovotojus rėmė maistu, padėdavo žygiauose, kurį laiką

2014 m. spalio 24 d.

Vidmantas Zavadskis

1944–2014

Vidmantas daugeliui žinomas, kaip Kaune įsikūrėsios leidyklos „Naujasis lančias“, išleidusios šimtus tremtinių bei politinių kalinų atsiminimų knygų, kitos jų kūrybos, vadovas. Darbštus, pareigingas, paslaugus, suprantantis svetimą skausmą.

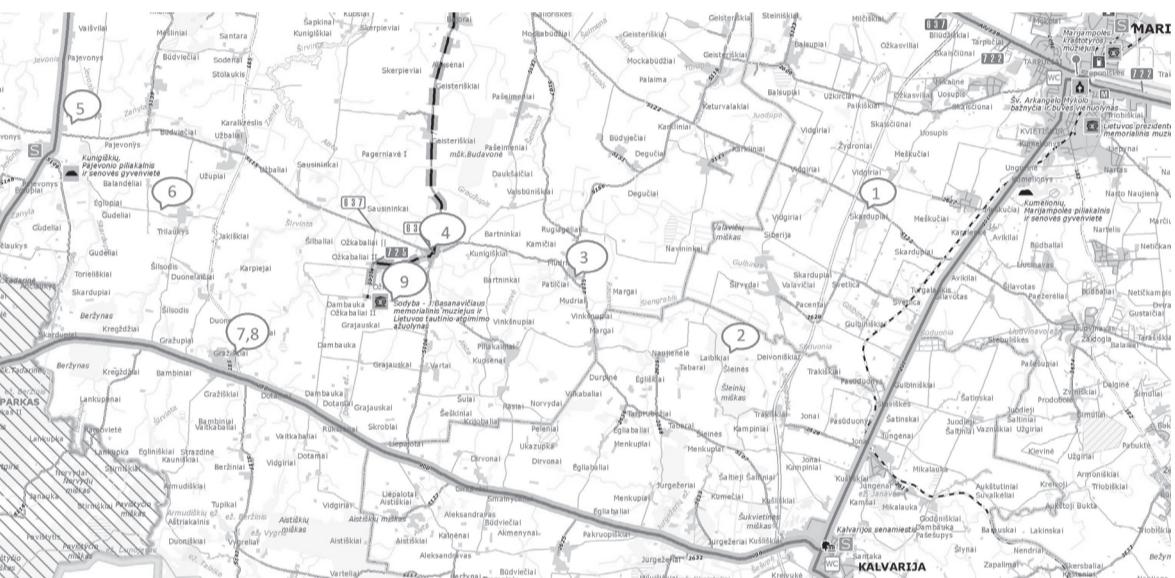
Gimė Mažeikių aps. Viešniuose, mokytojų šeimoje. Keturmetis Vidmantas su motina Eugenija Zavadkiene, broliais dešimtmečiu Jorūniu ir šešiamečiu Arvydu, močiute Magdalena Juodeikiene ir pusbroliu Viktoru 1949 m. buvo ištremtas į Si-

birą. Tėvelis Jonas Zavadskis 1945 m. įkalintas Vorkutoje. Tremtyje šeima praleido 20 metų. Vidmantas baigė Tomsko politechnikos institutą. Grįžęs dirbo Kauno Žemės ūkio statybos projektavimo institute, vėliau prisidėjo prie fondo „I Laisvę“ veiklos, ilgiausiai – buvo spaustuvės „Morkūnas ir Ko“ direktoriaus pavaduotojas. Su žmona Kristina užaugino du sūnus, sulaukę trijų vaikaičių. Savo gyvenimą apraše savo sudarytoje knygoje „Sibiro vaikai“.

Palaidotas Kauno Eigulių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamie

Skelbimai

Spalio 25 d. (šeštadienį) LPKTS Vilkaviškio ir Marijampolės filialai kviečia į žygį Tauro apygardos partizanų kovą takais (Marijampolės–Kalvarijos–Vilkaviškio r.).

10 val. šv. Mišios už žuvusius Tauro apygardos partizanus Skardupių Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčioje;

①–10.45 val. minėjimas prie paminklo Tauro apygardos 50-mečiui atminti Skardupiuose, Marijampolės r.;

②–11.45 val. Laibikių k., Kalvarijos sav., prisiminsime Tauro apygardos Vytauto rinktinės sanitarinio skyriaus viršininkę Angelę Senkutę-Aušrelę;

③–12.30 val. apsilankysime Patilčiuose;

④–13 val. sustosime prie paminklo partizanams Bartninkuose;

⑤–13.45 val. prie paminklo žuvusiems partizanams Pajevonyje, Vilkaviškio r.;

⑥–14.15 val. Broko sodyboje Trilaukyje;

⑦–14.45 val. prie paminklo Vytauto rinktinės partizanams Gražiškių bažnyčios šventoriuje ir paminklo partizanui – legendai Antanui Ambrulevičiui Gražiškių kapinėse;

⑨–16 val. renginio aptarimas A. Basanavičiaus sodyboje – muziejuje.

Pasiteirauti tel. 8 686 35 398 Birutės Kažemėkaitės.

Spalio 24 d. (penktadienį)
16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks susitikimas, skirtas Ukrainos pabėgelių stovykloms paremti. Jūsų lauks gyvi liudijimai aplankiusių pabėgelių stovyklas Ukrainoje, dokumentinis filmas apie įvykius Ukrainoje „Brolių kraujas“, parodos „Už mūsų ir Jūsų laisvę“ atidarymas, o mu-

zikinį palaikymą Ukrainai skirs grupė „Thundertale“. Jau dabar galite paremti Ukrainos pabėgelių stovyklas. Lėšas perveskite į sąskaitą Nr. LT25 7044 0600 0799 1963, AB SEB bankas, banko kodas 70440, banko adresas: Gedimino pr. 12, LT-01103 Vilnius; BIC (SWIFT kodas) – CBVIL2X; VšĮ Demokratit-

Pro memoria

žmoną, vaikus, artimuosius, bendradarbius.

„Tremtinio“ redakcijos kolektyvas

ILSEKITES RAMYBEJE

Alfonsas Diečkus

1919–2014

Gimė Anykščių r. Rubikų k. Buvo jauniausias šeimoje, augo su broliais Jonu ir Rapolu bei seserimis Leokadija ir Anele. 1948 m. ištremtas į Krasnojarsko kr. 1957 m. grįžęs į Lietuvą, apsigyno Kaune. 1965 m. baigė Kauno politechnikos instituto Statybos ekonomikos fakulteto vakarinį skyrių. Dirbo KPI konstravimo projektavimo biure, vėliau – „Kelprojekte“. Per visą savo netrumpą gyvenimą visuose darbuose pasižymėjo nepaprastu darbštumu ir sumanumu. Buvo didelis Lietuvos patriotas.

Palaidotas Kauno Romainių kapinėse.

Liūdi artimieji

Genovaitė Kamantauskaitė-

Kanteikienė

1924–2014

Gimė Kėdainių r. Pupėnų k. Dirbo Krakių mokykloje mokytoja. 1949 m. ištremta į Irkutsko sr. Zimos r. Dirbo įvairius miško darbus. Vedė likimo draugę Ireną, su kuria augino du sūnus – Romą ir Vidmantą.

1958 m. šeima grįžo į Lietuvą. Dirbo Rokiškio veislininkystės ūkyje, vėliau – Rokiškio sporto mokykloje. Lietuvoje gimė duktė Danguolė.

Palaidotas Kalneliškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamame žmoną, dukterį ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Spalio 26 d. (sekmadienį)

Kaune vyks genocido Mažojoje Lietuvoje pradžios 70-ųjų metinių paminėjimas.

10 val. pamaldos Kauno evangelikų liuteronų bažnyčioje,

12 val. minėjimas Vilniaus universiteto Kauno humanitarinių mokslų fakultete (Muitinės g. 8).

Pranešimus skaitys Karaliaučiaus krašto lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkas Sigitas Šamborskis,

Mažosios Lietuvos kraštotyrininkas Martynas Purvinas ir

etnologas Rokas Sinkevičius.

Koncertuos folkloro klubas „Liktužė“.

Užjaučiamame

Nuoširdžiai užjaučiamame choro „Atminties gaida“ vadovą Vytautą Saikauską dėl tévo mirties.

Klaipėdos politinių kalinių tremtinių sąjunga

Lapkričio 2 d. (sekmadienį) **14 val.** LPKTS Kauko filialas kviečia visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, moksleivius ir jaujamą į Kauno Petrašiūnų kapines prie Kančių memorialo paminėti Mirusiuų dieną – Vėlines. Uždegime žvakučių, padėsime gėlių. Giedos Kauno buvusiu politinių kalinių ir tremtinių chorą „Ilgesys“, vadovaujamas Bronės Paulavičienės ir Mindaugo Šikšniaus.

Kviečiame dalyvauti.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys@zebra.lt

Redaktorė Jolita Navickienė. Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė. Maketavo Kazimieras Žemaitis

Įmonės kodas 3000 32645

Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2320 egz.

Kaina 2 litai
0,58 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S

Istorijos pamoka minint rudeninį trėmimą

(atkelta iš 1 psl.)

Tąsyk partokratų buvau apšauktas kontrrevoliucionieriumi. Kai kas pa-skundė, kad ant J. Basanavičiaus kapo iš akmenelių sudėjau Gedimino stulpus ir agitavau studentišką jaunimą at-eiti Visų Šventųjų dienos vakarą į Ra-sų kapines. Dėkoju jau Amžinybėn iš-ėjusiems tuometiniams universiteto rektorui Juozui Bulavui ir ypač prorekto-riui Eugenijui Meškauskui, parodžiu-siems didelę drąsą ginant nuo sovieti-nių saugumiečių ir jų partokratinių tar-nų. Tąsyk pavyko apsiginti nuo jau ištis-tė saugumiečių nagų.

1992 metais išikūrusiame Genoci-do aukų muziejuje teko daug kartų lan-

ne. Rusijos muravjojininkai, norėda-mi įbauginti žmones, Lukiškių aikštė-je ir kitose vietose viešai žudė žymes-nius sukilėlius. Taigi ši aikštė yra lyg gyvasis kapas čia nužudyti žmonių, kovoju sių dėl Tėvynės laisvės – seniai laukiamė joje ir tinkamo paminklo. Brékstant Lietuvos atgimimui prie mi-nėtos paminklinės lento buvo pasta-tytas kryžius 1941 metų birželio suki-lėliams atminti. Abiejų metų sukilėliai kovojo prieš tą patį priešą, norėjusi iš mūsų širdies ištinti Lietuvos vardą. Ši kryžių ne kartą késintasi sunaikinti, bet to padaryti neįstengta.

Savo ekskursiją baigėme Seime, kur mus malonai sutiko LR Seimo

Mokiniai su mokytoja prie paminklo sovietų okupacijos aukoms atminti
kytis, buvo proga gerai susipažinti su parengta ekspozicija. Todėl ir ši kartą ekskursiją pravedėme patys. Pradėjo-me ją buvusio KGB vidaus kalėjimo pirmoje kameroje žvelgdami į partizani-nio karo vadų Jono Žemaičio-Vytau-to ir Adolfo Ramanausko-Vanago por-tretus. Stabtelėjome prie kameros, ku-rioje kalėjo bebaimis kovotojas už Baž-nyčios ir Lietuvos laisvę monsinjoras Alfonsas Svarinskas. Prisiminėme čia kalėjusius mūsų tautos dvasios vadus – arkivyskupą Teofilių Matulionį, kar-dinolą Vincentą Sladkevičių, arkivys-kupą Mečislovą Reinį, vyskupą Pra-niciškų Ramanauską. Lankydami mir-ties nuosprendžių vykdymo patalpą su-sikaupę pagerbėme čia nužudytius Lietu-vos laisvės kovotojus. Idėmiai apžiū-rėjome pirmo ir antro aukšto ekspoziciją. Prieš akis praslinko Lietuvos par-tizaninio karo vaizdai, trėmimai, kalė-jimai ir lageriai, vykės pilietinis pas-priešinimas. Mokiniamams stengėmės iš-ryškinti ne tik sovietinės valdžios rep-ressijas, bet ir kilnų žmonių pasiaukojimą, savo namų, šeimos židinio saug-ojimą, meilę Tėvynei, atkakliai tautos ko-vą dėl nepriklausomybės.

Iš Genocido aukų muziejaus pasu-kome į Lukiškių aikštę prie atminimo lentos, skirtos prisiminti 1863 metų sukilimą. Tai bene vienintelis paminklas Vilniuje, žymintis ši įvykių. Si grani-tinė lenta su iškalta sukilimo data iki 1952 metų buvo aikštės centre. Pasta-čius paminklą Leninui, lenta perkelta į aikštės pakraštį. Pridėta lentelė su už-rašu: „Cia buvo nužudyti 1863 m. su-kiilio vadai revoliucionariai demokratai Z. Sierakauskas (1827–1863.VI.19) ir K. Kalinauskas (1838–1864.III.10)“. Kitas sukilimo vadas – kunigas Antanas Mackevičius buvo nužudytas Kau-

Zigmas TAMAKAUSKAS

Paminėti prieš 70 metų Pušynės miške žuvę partizanai

Tėvynės sąjungos–Lietuvos krik-ščionių demokratų Kėdainių skyrius rugsėjo 27 dieną kvietė į Krakes pamini-eti penkiolika aplinkinių kaimų vyrų, kurie prieš 70 metų, 1944-ujų gruodį, žuvo Pušynės miške kautynėse su so-vietų kareiviais.

TS-LKD Kėdainių skyriaus išleista-me lankstinuke „Amžinai gyvi“ sura-šytos visų Pušynės kautynių metu žuvusiuų pavardės: „Aleksas Klitas, Jonas Jankauskas, Antanas Štuikys, Stasys Štuikys, Augustinas Štaras, Jonas Strumskis, du broliai Kemžūros, Alek-sandras Klemanskis, Vacys Mykolai-

Kazio Bendžiaus, ir Liepkalnio būrys, vadovaujamas karininko A. Sibi-čiaus. Apie pietus, permainingu kau-tynių metu, prie tik ką sudegintos ei-gulio Venslausko sodybos sukaleno K. Bendžiaus ir A. Sibičiaus būrių kulkosvaidžiai. Nepastebėti jie pri-slinko prie malkų sandėlio, prie pat kareivių ir staiga atidengė ugnį. Kar-eivių gretose kilo sumaištis, jų dalinys buvo visiškai sumuštas ir tą die-ną daugiau nebepuolė. Manoma, kad vien prie Venslausko sodybos žuvo apie 80–90 sovietų kareivių.

Aštuoni žuvusieji, pakliuvę į priešų

Kalba Pušynės miške žuvusio partizano Jono Strumskio pusseserė Aldona Sudnikienė

Nuotrauka iš TS-LKD Kėdainių skyriaus archyvo

Prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę Krakėse kalba paminklo autorius ir statytojas Juozas Meškuotis

Rasos Juknevičienės nuotr.

tis, Mataušas Mykolaitis, Aleksas Stan-kauskas, Albinas Butkus, Feliksas Ra-moška, Antanas Masaitis. Visi jie iš ap-linkinių Šulaičių, Šilainių, Pašušvio, Pa-gynėvio, Zacišės, Antežerio kaimų, F. Ra-moška – iš Dotnuvos miestelio.

1944 metų rudenį į Pušynės mišką Krakių valsčiuje susirinko apie 300 ap-ylinkės kaimų ginkluotų vyrų. Vyko ap-mokymai, kuriems vadovavo Lietuvos kariuomenės karininkas Vladas Pabar-čius iš Pakarklių kaimo. Išeidamas par-tizanauti, V. Pabarčius pasiėmė ir 4 ge-riau sius savo arklius. Buvo kasami bun-keriai, daromi išvirtinimai, veikė lauko virtuvė. Viduryje aikštės plevėsavo trispalvė.

1944 metų gruodžio 16-osios rytagi Pušynės mišką kareiviai apsupo iš tri-jų pusių: nuo Krakių, Josvainių ir Ario-galos. Kautynės vyko visą dieną. Dar rytag, kai V. Pabarčius iš savo sargybi-nių sužinojo, kad sovietai pradeda miš-ko apgultį, pasiuntė septynis vyrus į Pa-liepių mišką, kur buvo stiprus apie 90 vyrų būrys, vadovaujamas kapitono

rankas, buvo suguldyti ant grindinio Krakėse, o kiti partizanai ir jų artimū-jų pagalba buvo paslėpti ir palaidoti.

Sutelkė naujas pajėgas, sovietų ka-reiviai siautėjo kelias dienas. Budėjo kelių sankryžose, tikrino dokumentus. Įsiutė nušovę beginklius Paskerdumio pradinės mokyklos mokytoją Vacį My-kolaitį ir Oną Montvilaitę.

Praėjo septyniasdešimt metų, tačiau dar yra žmonių, kurie šių įvykių neuž-miršo. Priešingai – prižiūri kautynių vietoje, Pušynės miške ir Krakėse, prieš buvusią stribynę, pastatytus pa-minklus, sukakčių proga prie šių pa-minklų surengia atminimo renginius.

Partizanų žūties 70-ujų metų pamini-jime dalyvavo Kėdainių Povilo Luk-šio šaulių 5-osios kuopos, Kėdainių jaunu-jų šaulių 10-osios kuopos, Raseinių šaulių 7-osios kuopos nariai, Kėdainių suaugusiuojų ir jaunimo mokymo cent-ro atstovai, Krakių gimnazijos moks-leivai, paminklo Pušynėje autorius ir statytojo Jono Razmanto šeimos na-riai, savo krašto istorijai neabejingi Kė-dainių ir Krakių žmonės.

Prisiminimais dalijosi buvęs politi-niskalynys, tremtinys Algimantas Stan-kūnas, Pušynės miške žuvusio partiza-no Jono Strumskio pusseserė Aldona Sudnikienė, mokytoja Janina Paplaus-kienė, paminklo autorius sūnus Gvi-das Razmantas.

Aplankytas paminklas partizanams atminti Krakių miestelyje. Padėta gė-lių, uždegtą žvakų. Mintimis dalijosi buvęs tremtinys, politinis kalynys, par-tizanų ryšininkas, paminklo autorius krakiškis Juozas Meškuotis.

Ramutė SUKIENĖ